

INTERPROFESSIONEEL SAMENWERKEN VERBINDEN VOOR EEN GOEDE ONTWIKKELING VAN HET KIND



Het tweede jaar van de ad-opleiding Pedagogisch Professional Kind en Educatie (PPKE) is in volle gang. De eerste ervaringen in interprofessioneel samenwerken tussen onder andere basisschool, kinderopvang en jeugdzorg zijn inmiddels opgedaan en het beeld van de pedagogisch professional krijgt langzaam meer inhoud. Hoe ziet die samenwerking eruit in de praktijk? Hoe wordt interprofessioneel samenwerken bevorderd in de opleiding en wat levert dat alle partijen op? Een gesprek met Wilma van der Schaaf en Iris van Tellingen, beiden (praktijkbegeleidend) docent bij de opleiding ad PPKE.

Wilma, van huis uit pabodocent taal, is sinds vorig jaar praktijkbegeleidend docent. Ze begeleidt studenten in de praktijk (kinderopvang, integraal kindcentrum (IKC) en naschoolse opvang) bij Stichting Primenius, waar 32 basisscholen deel van uitmaken. 'Dat laat meteen al zien dat KPZ niet meer alleen een pabo is en dus ook niet uitsluitend opleidt tot het beroep van leraar. De studenten die wij begeleiden combineren verschillende functies. In het basisonderwijs begeleiden ze bijvoorbeeld kleine groepjes leerlingen en doen ze dus werk dat ook door onderwijsassistenten gedaan zou kunnen worden. Maar daarnaast werken ze in de tussenschoolse opvang of bij een gastouderbureau.

Eén van mijn studenten begeleidt vier uur in de week NT2-kinderen. Tijdens de opleiding maken ze kennis

met de cultuur en werkwijze van allerlei instellingen waar kinderen mee te maken zouden kunnen krijgen. De bedoeling is dat zij als pedagogisch professional kansen leren zien en benutten om de begeleiding van kinderen in die verschillende instanties beter op elkaar af te stemmen, daar waar dat nodig is.'

KENNISMAKEN MET VERSCHILLENDE INSTELLINGEN

Iris, zelf pabo gedaan en orthopedagoog: 'Twee dagen in de week, dus zestien uur, werken de studenten in de praktijk. We streven ernaar dat de student zoveel mogelijk verschillende werkplekken leert kennen, want ten slotte zal de pedagogisch professional een verbindende factor zijn tussen die instellingen. Een student begeleidt bijvoorbeeld het ene semester kinderen bij een gastoudergezin en in het volgende semester werkt de student in een naschoolse opvang met een grote groep kinderen. De basis is het leren zien van de behoeften van een kind. Dat kan een kind zijn rondom wie er een zorgvraag ligt. Bijvoorbeeld een kind met opvallend gedrag, waar zowel de leraar als de ouders, niet goed raad mee weten of een kind met een taalachterstand waar de naschoolse opvang en de school niet goed mee weten om te gaan. In semester één observeren studenten een kind op de praktijkplaats en brengen ze alle ontwikkelgebieden in kaart. Dat is de start van goede begeleiding en afstemming tussen alle partijen. In de daarop volgende semesters worden de opdrachten dan steeds wat uitgebreider.'

Wilma: 'In het tweede semester leren de studenten om een rijke leeromgeving te ontwerpen waarin het kind zich verder kan ontwikkelen. Soms is het ook voor ons zoeken hoe zo'n omgeving eruit kan zien. Nu is er bijvoorbeeld een student die misschien wel in de jeugdzorg stage zou willen lopen. Daar worden onder andere kinderen opgevangen die in het weekend niet bij hun ouders verblijven, om hen te ontlasten. Er wordt in zo'n weekend van alles ondernomen met de kinderen. Wat is dan het aanbod? Wat hebben die kinderen dan nodig? Interessante vragen, waarop wij in de opleiding ook geen pasklare antwoorden hebben. Ik leer op deze manier zelf ook veel door de begeleiding van onze studenten.'

VAN GESPREK NAAR SAMENWERKING

Iris beaamt dat. 'Dat er een gesprek gaat plaatsvinden tussen allerlei partijen, vind ik heel belangrijk. Maar dat is nog helemaal niet zo gebruikelijk. Ik begeleid nu bijvoorbeeld een student die al meer dan tien jaar in de kinderopvang werkt. Ze gaat nu voor het eerst echt in gesprek met

collega's uit het basisonderwijs. Ze weet eigenlijk niet goed hoe het eraan toe gaat in de basisschool; hoe werken ze daar, hoe worden kinderen begeleid, welke cultuur is er op zo'n school, welke regels gelden er, waar hecht de school waarde aan? Die nieuwsgierigheid is er wel, maar de stap om dat gesprek te voeren, is blijkbaar nog te groot.

Directeuren in de kinderopvang en met name in integrale kindcentra (IKC's) zijn positief over deze functie, ze voelen dat het gesprek nodig is. Bij een IKC zijn basisschool, kinderopvang en bijvoorbeeld een logopedist al onder één dak. Voor flink wat basisscholen zijn er nog onduidelijkheden over de invulling van deze functie. De studenten van de PPKE zijn een soort pioniers in het leggen van die contacten. We vragen veel initiatief van de studenten: ze moeten leren kansen te zien voor samenwerking.' Wilma vult aan: 'Met name kinderen die door hun gedrag of achtergrond meer aandacht vragen, hebben meer begeleiding nodig en die begeleiding kan beter worden afgestemd. Dat kind zit bij een sportclub, bij een kinderopvang, gaat naar school, en overal zijn er mensen die wel wat vinden en denken van het kind, maar die begeleiders weten dat niet van elkaar. Zo was er een kind van bijna vier met een heel zwakke taalontwikkeling: hij wilde wel communiceren, maar wist niet hoe. De ouders en de begeleiders in de opvang deden in eerste instantie alsof ze hem begrepen, maar dat frustreerde het





kind enorm. De pedagogisch professional helpt uit te zoeken wat deze jongen nodig heeft, door in gesprek te gaan met alle betrokkenen én de nieuwe juf van de basisschool waar hij naartoe gaat. Nu gaat hij naar de Taaltrein, een instantie voor kinderen die in isolement raken door ernstige taal en/of spraakproblemen. De kinderen komen daar wekelijks een paar uur voor begeleiding en de ouders en de school krijgen adviezen over hoe wel met het kind gecommuniceerd kan worden.'

De pedagogisch professional helpt uit te zoeken wat dit kind nodig heeft, door in gesprek te gaan met alle betrokkenen.

Toch houdt de pedagogisch professional zich niet alleen met individuele kinderen bezig. Iris: 'Eén van de studenten zag op school een kind naar een filmpje kijken dat misschien niet zo geschikt was voor haar leeftijd. Dat riep de vraag op hoe in de naschoolse opvang en de basisschool eigenlijk gedacht werd over het bekijken van beeldmateriaal. Waren daar regels en afspraken voor? Over het gebruik van beeldmateriaal is ze vervolgens met beide partijen in gesprek gegaan. Ook rapporteren en het gebruik van volgsystemen om de communicatie rondom het kind te vergemakkelijken in zowel peuterspeelzaal als basisonderwijs, kunnen onderwerpen zijn waar de pedagogisch professional zich mee bezig houdt.'

ZELFDE BEGRIP, ANDER BEELD

Leren met en van elkaar: in de opleiding krijgt dit veel aandacht. Studenten uit het tweede jaar leveren een bijdrage aan een symposium rondom de thema's gezondheid en sociale veiligheid. Ze verzorgen een workshop voor collega's die werken in de praktijk en gaan dan in op onderwerpen die in de samenleving leven. Armoede in gezinnen, cyberpesten, groepsprocessen; thema's waar al die instanties in meer of mindere mate mee te maken krijgen. Dat past ook goed in het overkoepelende thema van semester vier: het kind in de samenleving. Iris: 'In het tweede jaar besteden we aandacht aan het uitvoeren van een praktijkgericht onderzoek waarbij de studenten een domeinoverstijgend praktijkprobleem gaan onderzoeken. Daarbij zoeken ze afstemming met een andere organisatie. Een voorbeeld is een warme overdracht tussen medewerkers van de peuterspeelzaal en de leraar van groep 1 van de basisschool. Maar dat is best wel lastig: als het onderwijs over leerlijnen praat, wordt niet altijd hetzelfde bedoeld als wanneer dat begrip wordt gebruikt in de kinderopvang. De beelden verschillen. Een rekenlijn doortrekken naar de kinderopvang is mooi, maar de kinderopvang is geen school. Een pedagogisch professional kan daarin een rol spelen. Studenten brengen partijen samen die vanuit hun expertrol kunnen vertellen wat het kind nodig heeft en hoe alle instanties waar het kind mee te maken heeft daarop in kunnen spelen. Bij rekenen

gaat het dan misschien wel meer om kansen zien om speels te werken aan ruimtelijk inzicht, werken vanuit spel of een pedagogische benadering van het kind bij rekenactiviteiten in de klas.'

VAN STAGELEERGROEP NAAR LEERTEAM

Iris: 'Elkaars taal leren spreken is dus van belang, zonder dat professionals bij elkaar op de stoel hoeven te zitten. De pedagogisch professional hoeft niet de rol van leraar op zich te nemen om toch te kunnen begrijpen wat de zorg is van een leraar. De pedagogisch professional ontwikkelt zich in verschillende rollen: de rol van pedagoog, vormgever, initiator en verbinder. Als hij verschillende experts samen weet te brengen, kunnen die samen nadenken over goede aansluiting bij het kind, ieder vanuit een eigen perspectief en expertise. De vraag is vervolgens: hoe kun je dat planmatig en gestructureerd doen? En hoe wordt de aanpak geëvalueerd?' Om deze gesprekken te stimuleren en studenten te laten ervaren hoe waardevol dat is, maken studenten op verschillende praktijkplaatsen deel uit van een interprofessioneel leerteam. Wilma: 'Zo'n team lijkt op een stageleergroep, zoals de meeste pabostudenten inmiddels kennen als ze stagelopen op een opleidingsschool. Maar in een leerteam komen studenten samen van heel verschillende opleidingen: die gaan samen in gesprek om zich in te zetten voor de ontwikkeling van kinderen. 'Praktijkbegeleidende docenten zoals Wilma en Iris zijn daarin een goede gesprekspartner voor de opleiders in de scholen: die begeleiden immers de leerteams en het is soms nog even zoeken hoe alle studenten in zo'n leerteam van elkaar kunnen leren.



Studenten maken op verschillende praktijkplaatsen deel uit van een interprofessioneel leerteam.

De vraag die daar dan ook ligt is hoe samen opleiden verder inhoud kan krijgen, zodat het voor alle partijen zinvol en leerzaam is. Vanaf volgend jaar wordt de student opgeleid tot Pedagogisch Educatief Professional. De opleiding in Zwolle richt zich op kinderen van 0-18 jaar. Iris: 'Niet alleen de studenten leren in gemengde teams, ook de docenten van de opleiding zijn onderdeel van een interprofessioneel team, want de PPKE is een samenwerking van verschillende instellingen. Die dragen allemaal iets bij vanuit een bepaald perspectief. Vanuit KPZ werken er collega's met een onderwijsachtergrond en is er bijvoorbeeld aandacht voor de taal- en rekenontwikkeling en voor passend onderwijs.

Met Social Work (Viaa) gaan we in op handelingsgericht werken vanuit een pedagogisch en sociaal kader. En de ROC's Landstede en Menso Alting dragen bij als het gaat om kennis en ervaring vanuit de rol van onderwijsassistent of de kinderopvang. Door deze samenwerking verbreden collega's van verschillende instellingen ook hun eigen perspectief.' Wilma vult aan: 'Wij horen daardoor geregeld ook heel nieuwe informatie. Want ook regel- en wetgeving komt aan bod, zoals de wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang (IKK), waarin bijvoorbeeld wordt gesteld dat ieder kind een mentor krijgt; dat zou bijvoorbeeld een pedagogisch professional kunnen zijn.'

Ten slotte benadrukken Wilma en Iris nogmaals de waarde van de pedagogisch professional. 'Studenten kunnen weliswaar na deze opleiding instromen in de pabo of social work, maar dat is niet het doel van de opleiding. De PPKE is een tweejarige hbo-opleiding op niveau 5. Studenten studeren af door het doen van een domeinoverstijgend onderzoek. Dit is van belang, omdat de functie in verschillende sectoren kan worden vervuld. Voor initiatiefrijke, communicatieve studenten een mooie kans om zich in te zetten voor het kind op meer dan één plek!'

Véronique Damoiseaux is hogeschooldocent taal op KPZ.